

Egyetemi
Közgazdaságtudományi Kar
Dékáni Hivatala.

1473. /1929. sz.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Kegyelmes Urunk!

A budapesti kir. magy. Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kar f. évi május hó 23.-án tartott rendes kari ülésén behatóan megvizsgálta Nagyméltóságodnak az Országgyűlés elé terjesztendő és nekünk hozzászólás végett megküldött törvényjavaslat tervezetet a budapesti kir. magy. Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Karnak a m.kir.József-Műegyetemmel való egybevonásáról.

Észrevételeinket van szerencsénk a következőkben Nagyméltóságod elé terjeszteni, azzal a tiszteletteljes kéressel, hogy azokat Nagyméltóságod elfogadni és a törvényjavaslatot annak megfelelően módosítva benyújtani méltóztassék.

I. Általános észrevételek.

Mindenekelőtt Nagyméltóságod nb. figyelmét arra a körülményre vagyunk bátrak felhívni, hogy a törvényjavaslat benyuj-

./.

Gróf Klébelsberg Kunó dr. urnak,
m.kir.Vallás-és Közoktatásügyi Miniszter,

B u d a p e s t .

tása őszre volna halasztandó és pedig azért, mert ha most terjesztetnék be a javaslat, úgy még abban az esetben is, ha az törvényerőre emelkednék, az egybevonás keresztülvitele az 1929/30. tanév megkezdéséig, vagyis f. évi szeptember haváig azzal az alapos, körültekintő és az összes körülményeket behatóan mérlegelő előkészítéssel, amit e nagy tudománypolitikai művelet feltétlenül megkíván, megvalósítható nem volna.

Minthogy pedig a törvényjavaslat 4. §-a értelmében e törvénycikk kihirdetésének napján lép életbe és ugyancsak a Karunk felállításáról és szervezéséről szóló 1920:évi XXXI. t. c. hatályát veszti, tehát karunk megszűnnék, Karunk nem volna többé abban a helyzetben, hogy mint intézmény közreműködhessék az egybevonás gyakorlati megvalósításánál, .Ennélfogva a törvényjavaslat benyújtásának jogi előfeltétele az, hogy előbb megállapíttassék minden részletében Karunk egybevonása a m. kir. József Műegyetemmel és ha ez a két intézmény egyetértő megállapodása alapján Nagyméltóságod jóváhagyását megnyerte, akkor lesz a törvényjavaslat benyújtható, mert ily módon a két intézmény egybevonása gyakorlatilag már csak egyszerű adminisztratív intézkedéssé válnék.

Azért is időszerűtlen volna az egybevonás minden részletében előzetes szabályozása előtt benyújtani a törvényjavaslatot, mert ha az benyujtatnék és törvényerőre nem válhatnék, úgy a pályaválasztás előtt álló ifjúság teljes tájékozatlanságában nem merne az ősszel meginduló 1929/30. tanévre beiratkozni, egy megszüntetés előtt álló egyetemre.

Ennek következtében nagy lenne a tódulás a jogi- és államtudományi Karokra, aminek veszedelmeire Nagyméltó-

ságod előtt rámutatni felesleges.

De súlyos aggodalommal kell rámutatnunk a tervezet ama hibájára is, amely szerint a mezőgazdasági képzés az egybevonás után egyetemi szintvonalon történnék, a kereskedelmi képzés degradált szintvonalra helyezkednék. A Közgazdaságtudományi Kar feladata gazdasági életpályákra való, bár külön célú, de egységes képzés volt, tehát a mezőgazdasági, kereskedelmi és a fokozott gazdasági tartalommal telített közigazgatási képzés. A törvényjavaslattervezete a gazdasági különcéluság nagy elvének feláldozásával az eddigi egész közgazdasági képzést a technikai képzés alárendelt segéd-eszközzé degradálja. Kitűnik ez abból, hogy a mezőgazdasági szakosztályt beolvasztani kívánja a kémiai szakosztályba; az "adminisztratív" jelszó ebben a tekintetben senkit sem fog megtéveszteni. Aki mezőgazdasági pályára óhajt lépni, az tartózkodni fog kémiai szakosztályon szakképzést kereshi. Ez nemcsak tudománypolitikai szempontból joggal kifogásolható, de a gazdatársadalmi szervezeteket is megmozdulásra fogja készíteni.

És ahelyett, hogy az új intézmény törekednék a termelési ágakban annyira szükséges és mérvadó kormányhelyekről mindenkor hangoztatott harmonikus együttműködés előkészítését a koedukáció nagy gondolatában megvalósítani, joggal kihívna a merkantjl körök felháborodását, hogy a kereskedelmi képzés a mezőgazdasági képzéssel szemben intézményesen alsóbbrendűvé válnék.

De aligha nyerné meg az egyetemi szintvonalu keres-

./.

kedelmi oktatás kikapcsolása a mezőgazdasági közvéleményt is, amely legutóbb különösen az értékesítés nehézségei következtében mindhangosabban követeli a tisztán agrárirányú képzésnek kereskedelmi irányú kiegészítését.

Ha a kereskedelmi szakosztály működése a többi karokkal mindenben egyenlő rangban nem biztosíthatnák, úgy rövid idő múlva előtérbe kerülne ismét az egyetemi színvonalon való közgazdasági képzés szükségessége, amelyet a törvényjavaslat nemcsak meg nem old, de az eddigi kétségtelenül szép eredményeket is lerontaná.

Tiszteletteljes véleményünk szerint nem kívánatos, hogy a közgazdasági képzés visszafejlesztése Nagyméltóságodnak a tudomány-és kulturpolitika terén szerzett hervadhatatlan érdemeinél fogva fényes nevéhez fűződjék.

II. Különleges észrevételek.

A birói és egyetemi professzori állás függetlensége alkotmányos államban egyfelől a jogbiztonság, másfelől a tudományos kutatás és gondolatszabadság legfőbb biztosítója. Az egyetemi professzori állás függetlensége és érinthetlensége csak a proletárdiktatura idejében szenvedett sérelmet, vagyis törvényen kívüli állapotban. Jogállamban tehát semmi olyan intézkedés nem történhetik, amely az egyetemi professzori állás függetlenségét érinthetné, márcsak arra való tekintettel sem, hogy forradalmi időkben hivatkozás per analogiam ilyen rendelkezésekre ne történhessék. Mindezeknél fogva tisztelettel kérjük, hogy ha Nagyméltóságod felhatalmazást méltóztatik kérni a törvényhozástól az egybevonás szükséges intézkedéseinek rendeleti úton való megtételére, úgy a felhatalmazási törvény szövegében biz-

tosíttassék, hogy úgy a Kir. Magy. Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Karon, mint a m.kir. József Műegyetem közgazdasági szakosztályán működő nyilvános rendes tanárok, tiszteletbeli és magántanároknak minden kulturállamban törvényesen biztosított szerzett jogai épségben tartása mellett történjék az egybevonás.

A törvényjavaslat indokolásának azt a részét is elhagyandónak véljük, amely úgy szól: "A magukban álló, izolált főiskolák az elsorvadás veszélyének vannak kitéve." Erre hivatkozni kapcsolatban a közgazdaságtudományi Karral, márcsak azért is ellentmondanak a tényeknek, mert a hallgatók száma az utolsó években 1300 körül állandósult, tehát nagyobb, mint több fakultásos egyéb egyetemeken. Törvényjavaslat indoklásának ama része is kifogás alá esik, amely a gazdasági, különcélú, de egységes képzés helyett a közgazdasági képzést a technikai képzés alá rendelni, és annak mintegy segédeszközévé tenni kívánja. Az erre vonatkozó indokolás úgy szól : hogy " a közgazdasági tudományoknak a technikai tudományokkal karöltve matematikai és természettudományi alapokon nyugvó tudományos szellemben való művelése és ápolása a tudomány fejlesztése szempontjából valóban nagyjelentőségű." Tarthatatlan az az indokolás, mert matematikai és természettudományi módszerrel egyetlen egy közgazdasági törvényt , vagy igazságot még nem állapítottak meg. Rendes eszköze a gazdaságtani okoskodásnak a matematikai formalizmus nem lehet; mert a gazdasági erőknek nem csak mennyiségi, hanem minőségi tartalma is van. Sem Smith Adam, sem Ricardo, sem John Stuart Mill, sem Wagner Adolf, sem Schmoller nem használták e módszereket. Jevons

és Walras matematikai módszerrel magyarázták a közgazdasági jelenségeket és törvényeket, de a tudományt nem fejlesztették, nem vitték előre matematikai vagy természettudományi módszerrel.

Ugyancsak sérelmes a közgazdaságtudományi Karra nézve az indoklásnak az a része, amely azt mutatja ki, hogy mindkét főiskolán közgazdasági szakosztály van és ez a parallelizmus az, amely a közvélemény ellenérzését kiváltotta maga ellen és ugyancsak ez a közgazdaságtudományi Karnak sebezhető pontja is. Ha két intézmény közül az egyik intézmény kebelében évről-évre 1300 hallgató tömörül, mint a közgazdaságtudományi Karon, a másik Karon pedig csak mintegy 50 hallgató van, akkor valóban meglepetésszerű az az indoklás, amely azért tekinti sebezhetőnek az intézményt, mert sokkal nagyobb szükségletet pótol, mint a másik, mely hosszabb fennállása dacára a közgazdasági képzés terén éppen azért nem mutathatott fel eredményt, mert a közvélemény szerint a technikai képzésnek segédeszköze volt. De a közgazdasági élet gyakorlati követelményeit - amint a tapasztalat megmutatta - kielégíteni nem volt képes míg ellenben a közgazdasági Karon kiképzett ifjuság a kereskedelmi és ipari életben elhelyezkedést talált, jeléül annak, hogy az előképzés igényeinek megfelelt.

Önértzetünknek és becsületes munkánknak tartozunk azzal, hogy 10 évi működésünk eredményeire rámutassunk akkor, amidőn a törvényjavaslat indoklása a Müegyetemnek általunk is elismert kiváló működését dicséri, de a mi működésünkről egyáltalán nem emlékszik meg.

A racionalizálással indokolni a két intézmény egybevonását, kissé kényes.- A racionalás gazdasági és nem tu-

döményos művelet. A racionalizálás a tudomány érdekeivel ellentétbe is kerülhet. A racionalizálást az azonos katedrákra vonatkoztatva alkalmazni, az egyetemi szellemmel ellenkezik, mert párhuzamos katedra intézményes berendezkedés az egyetemeken, amelynek nagy jelentősége az oktatás terén kétségtelen, nem szólva arról, hogy ha, mint a közgazdasági fakultáson, nagy a hallgatók száma, ott helyén van a hallgatók helyesebb megosztása szempontjából is, tehát adminisztratív okokból a párhuzamos katedrák fenntartása.

Legyen szabad Nagyméltóságod nagybecsű figyelmét arra is felhívni, hogy az 1920. évi XXXI. t. c. hatályon kívül helyezése a hallgatók ama szerzett jogainak épségben tartását nem veszélyeztetheti, hogy tanulmányaikat a beiratkozásuk idején érvényes jogszabályok alapján fejezhessék be és oklevelüket ezen az alapon szerezhessék meg.

Végül legyen szabad Nagyméltóságodat tisztelettel kérnünk, hogy a Felsőházi tag választása a Műegyetem keretében is intézményes biztosítással, a Közgazdaságtudományi Kart illesse meg, mert, ha a jövőben minden garancia nélkül a m. kir. József Műegyetem az eddigi két tag helyett a Felsőházba három tagot küld, a harmadik tag is esetleg technikus lehetne és így a közgazdasági gondolat képviselője megszűnnék. Az eddigi rendes tag Gróf Teleki Pál dr., és a póttag dr. Fellner Frigyes minden újabb választás nélkül mandátumukat megtarthassák. [A törvényjavaslat indokolása szerint kereskedelmi szakosztály nem szervezhetnék meg a Műegyetem keretében, aminek tarthatatlanságára már általános szempontból rámutattunk, de szakszerűség szempontjából a követ-

kezőket kell még erre vonatkozólag megjegyeznünk.

A kereskedelmi szakosztály kérdésének megoldására nézve az a felfogásunk, hogy a Karunk kereskedelmi szakosztálya alkossa a jövőben a Műegyetem közgazdasági szakosztályát. Karunk kereskedelmi szakosztályát ma csak azért hívjuk "kereskedelmi" és nem közgazdaságinak, mert a "közgazdasági" jelző az egész intézmény elnevezése számára van lefoglalva. Az átszervezendő Műegyetem tanulmányi tagozódásának elnevezéséből a "kereskedelmi" szót tehát eliminálni lehet azon egyszerű oknál fogva, mert egyetemi szinten nem lehet csak kereskedelmi szakképzést nyújtani a beiratkozó hallgatóknak, hanem ezen képzésen túlmenően általánosabb, átfogó közgazdasági képzést is kell biztosítani, annál is inkább, mert az illető hallgatók nemcsak a szorosán vett kereskedelmi pályákon, hanem általában a közgazdasági életben akarnak majd elhelyezkedni és emellett bizonyára vezető állásba törekednek, /különbben nem végeznének főiskolai tanulmányokat/, már pedig vezető állásban levőknek a szorosán vett kereskedelmi pályákon is általános közgazdasági tudással is kell rendelkezniük. Viszont a kereskedelmi képzés a közgazdasági képzésnek integráns része. Teljesen elképzelhetetlen tehát olyan közgazdasági fakultás, mely nem ölelné fel az összes kereskedelmi disciplinákat, viszont teljesen céltévesztett törekvés volna egy közgazdasági fakultás tanulmányi rendjét ide nem tartozó encyklopedikus műszaki tanulmányokkal a közgazdasági szakképzés terhére megtölteni. Karunk kereskedelmi szakosztályának mostani tanulmányi rendje teljesen kitölti a Műegyetemen megszervezendő új közgazdasági fakultás tanulmányi kereteit.

Egészen elfogadhatatlan ezért a Műegyetem részéről felmerült az a gondolat, hogy a Műegyetem közgazdasági fakultásán

szerveztessék külön egy 2-3 éves tanfolyamu kereskedelmi főiskola
Erre egyáltalán nincs szükség.

Mert a kereskedelmi gyakorlati életnek szakemberekben
való tömegszükségletét a keresk.tanonciskolák és a felsőkereskedel-
mi iskolák, továbbá a középiskolát végzettek számára eziűdszerint
fennálló két egyéves keresk.szaktanfolyam látja el, a vezetésre
hivatottakat viszont a közgazdasági fakultásnak kell kitermelnie
széleskörű és elmélyített közgazdasági képzés révén, anélkül
azonban, hogy tanulmányi rendjét ketté tagolná és ezzel egészszég-
telen versenynek, a közvéleményben pedig a képzés értékelését
illető bizony talansághak vetné meg az alapját .

Az itt kifejtett megoldással tárgytalanná válik a
Müegyetemnek az az aggodalma, hogy a "kereskedelmi" jelzőnek
tanulmányi tagozatai elnevezésében való felölelése a Müegyetem
tudományok presztizsét érintené, mert azt látja, hogy nálunk a
tudományok arisztokratái a kereskedelmi tudományoknak egyetemi
rangra emelését még idegenkedve nézik. Az ujat az emberek általá-
ban idegenkedéssel nézik. A külföldön azonban ezen már tul vannak.
Svéjcban az egyetemeken /: Zürich, Freiburg, Neuerburg, Lausanne,
Bern, Genf / mindenütt kereskedelmi doktorátust lehet szerezni,
hasonlóképen a berlini Handelshochschule-n is /: négy évi ta-
nulmány alapján / . A német egyetemek közgazdasági fakultásaiban
kimondottan van kereskedelmi szak is. A neuchateli egyetemnek
nemkülömben az amsterdami egyetemnek és több amerikai egyetemnek
kereskedelmi fakultása van. Milánóban négy éves kereskedelmi
egyetem / Università Commerciale :/ van, 20 rendes tanszékkal és
számos meghívott előadóval.

Triesztben négyéves közgazdasági és kereskedelmi egyetem, 24 rendes tanszékkal.

Karunk 10 év óta mindenféle kicsinylés, meg nem értés, és féltékenykedés dacára haladt a maga útján, mindig mintegy 1200 körül megállapodott hallgatói létszámmal. Ezek a hallgatók közvetlenül látják, a gyakorlatban elhelyezkedettek pedig nap- nap után tapasztalják, hogy Karunk jól szolgálja a gondjaira bizott ügyet. Épen ezért a lefolyt 10 évi uttörésnek a legmagasabb kereskedelmi képzés terén szerzett és nehéz, kitartó, becsületes munka során leszürt tapasztalait, amelyek időközben a tanításterv alapos revidálására is vezettek, Karunkat nem szabad most akár újabb, és egészen bizonyosan hiábavaló kísérletezésnek, akár mesterségesen kitenyészett hangulatoknak, akár rosszul értelmezett preztizskérdéseknek áldozatul odavetni és felelősségének tudatában nem szabad különösen lemondania arról, hogy ne az övé legyen a döntő szó a tervbe vett egyesülésnek olyan részletkérdéseiben, amelyeket eddigi hivatásánál és működésénél fogva legjobban neki kell ismernie és tudnia.

Mindezeknél fogva tisztelettel kérjük Nagyméltóságodat, hogy az egybevonásnál a kifejtettek figyelembevételével a Karunk kereskedelmi szakosztálya csorbítottatlanul beillesztessék, a Müegyetemen átszervezendő közgazdasági fakultásba.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte nagyrabecsülésünk kifejezését.

B u d a p e s t , 1929. évi május hó 24.-én

Soly
e.i.dékán.